

2004.g. maijs (13/14)

Īsziņas

Uzvaras konkursos

Valsts Kultūrkapitāla fonda konkursos LNS guvis finansējumu diviem projektiem.

Viens no tiem teātra mākslas nozares mērķprogrammu konkursā «Amatierteātris» — KC «Rītausma» projekts «Komēdija klusumā».

Otrs finansējums piešķirts pētījuma veikšanai par Latvijas nedzirdīgo kultūras vēsturi no 1920. gada līdz mūsdienām. Iecerēts izdot grāmatu.

Ziemeļvalstu Padome atbalstījusi ieceri par vasaras nometni jauniešu deju kolektīvam.

Vasaras nometne vecākiem

Rīgas skola sadarbībā ar Zviedrijas Pestīšanas armiju organizē vasaras nometni dzirdīgo ģimenēm, kurās ir nedzirdīgie Rīgas skolas audzēkņi. Iecerēts, ka tajās dzirdīgiem vecākiem, brāļiem, māsām utt. tiks mācīta zīmju valoda, būs nodarbības nedzirdīgo bērnu audzināšanas jautājumos. Mērķis — stiprināt saikni starp nedzirdīgo bērnu un dzirdīgiem ģimenes locekļiem, jo novērojumi liecina, ka šādās «jauktās» ģimenēs bieži tā ir problēma.

Ugunsnelaimes

Maijā vairākas ugunsne-laimes piemeklējušas LNS nekustamos īpašumus.

Ātri izdevās novērst ugunsgrēka izvēršanos kādā no kultūras centra «Rītausma» telpām, ko izraisīja līdz galam nenodzēsts, papīrkuŗvī iemests izsmēķis. Vaininieks pats pieteicās un posta skarto telpu arī izremontējis.

Lielāki postījumi skāruši Daugavpils kluba ēku. Tur viens pēc otra notikuši 2 ugunsgrēki. Vispirms izdegusi skatītāju zāle, arī mēbeles un pat LNS pašdarbības festivālam sagatavotie tērpi. Pēc dažām dienām izdega arī I stāvs, kur izvietojās nomnieki — naktsklubs. Ir aizdomas par ļaunprātībām. Lietas apstākļus izmeklē policija.

Izlaidumi šogad

Skolu izlaidumi šogad notiek ātrāk nekā citus gadus: Rīgas skolā 5. jūnijā, pēc nedēļas — arī Valmieras skolā.

Šīs skolas beidz pie 30 jauniešu. Par šiem un citiem izlaidumiem nākamajos numuros.

Teātra mākslas festivāls

Starptautisks Eiropas nedzirdīgo kultūras festivāls šogad maijā notika Zviedrijas galvaspilsētā Stokholmā. Tā ietvaros seminārs nedzirdīgo profesionālo aktieru, mākslinieku utt. pārstāvjiem, trupu vadītājiem, kā arī iespēja daudzu izrāžu vērošanai. Šajā pasākumā piedalījās melogrupas «Alias» vadītāja Inese Immure.

Projektu prezentācija

ES Phare Mazo projektu programmas — 2004 finansēto vidū šogad arī laikraksta «Kopsolī» projekts — «Sadzirdēt Eiropu arī klusumā».

14. maijā notika visu ES atbalstīto 14 projektu prezentācija Eiropas Informācijas birojā Eiropas komisijas vadītāja A.Rasbaša klātbūtnē.

«KS» pārstāvēja galvenā redaktore. Bija vēl viena iespēja plašāku sabiedrību informēt par nedzirdīgo cilvēku īpašām vajadzībām informācijas un komunikāciju jomā.

Projekta realizācija jau sākusies. Reizi mēnesī laikrakstā «Kopsolī» jūs varat lasīt speciālo pielikumu «Eiropa — mūsu mājas», iepazīt tāda paša nosaukuma LNS mājaslapā ievietotos materiālus: www.lns.lv. Tie, kuriem mājās nav datoru, var izmantot publisko datoru RH centrā, kā arī saņemt konsultācijas Interneta izmantošanā.

Visās reģionu biedrībās jau notikuši disputi par minēto tēmu.

Uz festivālu!

Katru gadu arvien vairāk pašdarbnieku vēlas piedalīties tradicionālajā pašdarbnieku festivālā. Arī šogad uz Kuldīgu dosies visu biedrību dejotāji, melodeklamētāji u.c. izpildītāji — kopskaitā 140 (ieskaitot vadītājus). Bez tam piedalās Raiņa skolas, grupas «Alias», Alsviķu koledžas pašdarbnieki. Koncerts notiks Kuldīgas Kultūras centrā, kurā ap 500 skatītāju vietu. Pēc tam saviesīgs atpūtas vakars brīvā dabā netālajā Vārmes pagastā. Festivāla atbildīgā organizatore LNS viceprezidente Maruta Piterniece, bet saimniece — Kuldīgas biedrības vadītāja Laima Karlštrēma.

Visi skatītāji mīļi aicināti šajā LNS pašdarbnieku svētku dienā. Izmantojiet iespēju būt kopā ar viņiem un citiem biedriem no visas Latvijas!

Skolu dzīve

«Atver sirdi katram»

16. maijā Rīgas skolas audzēkņi piedalījās Latvijas Koncertdirekcijas organizētajā Senās mūzikas festivāla noslēguma koncertā Cēsīs «Svētki pilī», kura ietvaros senās mūzikas pavadījumā notika bērnu pašdarināto tērpu skate «Balle pilī». Skatē piedalījās audzēkņi no 15 speciālajām skolām.

Tērpus vērtēja kompetenta žūrija — Burda Rīga direktore Gunta Brūmane, modes mākslinieki Dāvids un Sonita Pāvuliņa, Bauskas pils muzeja speciāliste Taiga Skane un Latvijas Koncertdirekcijas direktors Uldis Lipskis. Katram skates dalībniekam tika sarūpēta jaukas balva.

Rīgas nedzirdīgo bērnu skola tērpu skatē piedalījās ar tērpiem, kurus vecāko klašu skolēni bija šuvuši jaunāko klašu skolēniem.
Skolas kolekcija ieguva Latvijas Koncertdirekcijas balvu, un skolēni ar šo tērpu kolekciju ir aicināti piedalīties īpašajā Senās mūzikas festivāla gājienā Bauskā 3.jūlijā.
Paldies par atbalstu dalībnieku vecākiem un skolotājām Raitai Stepānei un Ingūnai Pogai.

Pirmā ieskaite

Otrdien 18. maijā mūsu 12.klašu skolēni kārtoja pirmo nopietno ieskaiti datorzinībās. Ieskaite bija sarežģīta. Lai to sekmīgi nokārtotu, nepietika tikai ar labām praktiskā darba iemaņām, strādājot ar datoru.
Skolēni uzdevumus saņēma rakstiski, tāpēc bija nepieciešamas arī labas vai apmierinošas latviešu valodas rakstiskās formas zināšanas. Ieskaiti nokārtoja visi 14 skolēni. Teicamu vērtējumu saņēma Juris Grundulis un Valdis Voitkevičs.

Eksāmens amatu mācībā

Katru gadu 12. klašu absolventi kārto eksāmenu amatu mācībā — šūšanā, aušanā vai galdniecībā.
Eksāmenā skolēniem jāatbild uz bijētās uzdotajiem teorijas jautājumiem un jāpastāsta par savu paraugdarbu.
Attēlā 12. klases skolēni pašadarinātos tērpos: Valdis Voitkevičs kā paraugdarbu uzšūva sev uzvalku. Zane Tetere — greznu blūzi un bikses. Liāna Virtīga — balles kleitu. Skolotāja Raita Stepāne.
Eksāmens notika 25.maijā.

Pēdējais zvans

Piektdien Rīgas Nedzirdīgo bērnu skolā abu divpadsmito klašu absolventiem skanēja pēdējais zvans. Šogad Rīgas skolu beidz 14 skolēni. Klašu audzinātājas Veronika Dzalbe un Lilita Mirķe, internāta skolotājas — Ilze Sala un Inguna Poga.

Nedzirdīgie darba tirgū

«Darbs man reizē ir arī vaļasprieks...»

Ilze Kopmane

— tā saka automehāniķis rīdzinieks Raitis Ozols. Mēdz teikt arī, ka tie ir laimīgi cilvēki, kuri savu darbu dara aizrautīgi, no sirds, nešķirojot darba un brīvo laiku. Kā ir īstenībā?

*** Kā tu nonāci līdz autolietām?**

Jau pavisam mazs puika būdams, ķēros pie stūres tēva automašīnai. Skolas gados lasīju visas man pieejamās grāmatas, žurnālus par automašīnām. Pētīju, salīdzināju fotoattēlus, mēģināju izprast shēmas, zīmējumus, tabulas. Rakos tēva automašīnas motorā.

Skolu beidzot, man bija skaidrs tālākais dzīves ceļš — tikai pie auto, tikai ar to kopā.

*** Vai savu amatu mācījies kādā skolā?**

Tikai pašmācība un darbs pie laba meistara. Valtam paldies, ka man visu izskaidroja, iemācīja to, ko pats pārzināja. Trīs gadi kopā ar viņu — tā bija labākā skola, pamats tālākam darbam.

*** Un tad tu nolēmi strādāt patstāvīgi un dibināt savu firmu?**

Jā, iekārtoju nelielu servisa darbnīcu Elvīras ielā, Rīgas MRU teritorijā. Strādāju privāti kādus septiņus gadus, tad nodibināju savu firmu «Auto RO».

Diemžēl Latvijas nodokļu politika nav labvēlīga mazajiem uzņēmējiem, tāpēc firmas darbība bija apgrūtināta jau no paša sākuma.

*** Vai pasūtījumu skaits ir pietiekams?**

Mēs esam tikai divi darba darītāji — es un mans palīgs Jānis Lipšāns, kuru esmu apmācījis dažādos darbos. Darba pietiek, bet šajā nozarē viss atkarīgs no klientiem. Reizēm dienā atbrauc viens, reizēm saskrien četri pieci, un katrai automašīnai ir sava vaina, savs laiks vajadzīgs.

*** Kā tu sameklē klientus vai — viņi tevi?**

Drīzāk gan viņi paši mani meklē. Cits citam pateicis, ieteicis... Apkārtnes iedzīvotāji, MRU autostāvvietas nomnieki u. c. Tik dažādi viņi ir! Daži savu auto uzpāsē un lolo, pie mazākās vainītes tūlīt klāt. Citi nodzen vāģi līdz pēdējam — pa bedrēm, dubļiem, neceļiem. Un tad nu meklē kādu, lai dara, ko var, lai saved

kārtībā.

* *Darbi tāpat dažādi, bet ko tu dari vislabprātāk?*

Motors, ritošā daļa, tādas pamatīgākas lietas man patīk. Sīkie remontu — durvju slēdzenes, izpūtēji, skrūvītes — nav priekš manis. Fiziski neciešu volgas — skaitās smalka mašīna, bet motors tik bezjēdzīgs, ka ne saprast.

* *Vai dzirdes trūkums netraucē veikt autodiagnostiku?*

Es automašīnu izjūtu pēc vibrācijām — zinu, ko katra mazākā trīsa nozīmē. Šad tad drošības pēc pieaicinu arī kādu dzirdīgu cilvēku talkā.

* *Vai nav bijusi vēlme pastrādāt ārzemēs?*

Esmu domājis par to, ka nebūtu slikti tur papildināt zināšanas, pilnveidot amatprasmis. Bet mani attur bailes pazaudēt man uzticīgos klientus. Nu, pastrādāšu kādu gadu ārpus Latvijas un, kad atgriezīšos viss būs jāsāk no gala, tukšā vietā. Konkurence ir nežēlīga un ļoti ātri var izkrist no aprites.

* *Ar kādu auto tu pats brauc?*

Dažādas esmu izmēģinājis — sākot no vaboliņas, žigūļa, moskviča. Bija mazda, tagad Opel Omega. Laba, ērta mašīna.

* *Ko tu dari brīvajā laikā?*

Nedaudz pasportoju, vadu autoklubu. Iznāk, ka darbs man reizē ir arī vaļasprieks. Neko citu dzīvē nevēlos darīt, jūtu, ka savu vietu esmu atradis un pie autolietām palikšu.

Valsts apmaksātā darbavietā

«KS» jau rakstīja par vairākiem nedzirdīgiem cilvēkiem, kuri strādā valsts apmaksātās (subsīdētās) darbavietās. Ir labi, ka mūsu cilvēki izmanto šo iespēju kaut vai 10 mēnešus pastrādāt — gan no mājas četrām sienām tiek laukā kolektīvā, sabiedrībā, gan arī maciņš papildinās ar ik uz soļa vajadzīgajiem latīņiem un, kas zina, ja labi strādās un palaimēsies, varēs šajā vietā darbu turpināt...

Vēl atgādinājums tikai, ka ne tikai šogad, bet arī nākamgad šāda iespēja strādāt būs vēl daudziem invalīdiem. Vajag stāties uzskaitē kā bezdarbniekam savā Valsts nodarbinātības dienestā (aģentūrā) un regulāri interesēties par iespējām iekārtoties subsīdētā darbavietā. Kā tur klājas? Par to šī saruna!

Darbs dārzniecībā

Kuldīdznieces Gunta Jurševska, Inga Ose un Sarmīte Bergmane bija vienas no pirmajām, kas pagājušajā gadā pasteidzās izmantot šādu iespēju pastrādāt. Viņas pieņēma darbā privātā dārzniecībā.

Darbs tur nav viegls, bet viņas nesūdzas, tikai žēl, ka nu jau beidzas. Sastādīja, sapiķēja, paaudzēja lielākus puķu dēstus, bet 1. jūnijā — beidzas līgums. Gunta saka paldies par to pašu, ka atļāva strādāt pat vienu mēnesi ilgāk, un tas nozīmē — varēs cerēt uz bezdarbnieka pabalstu vēl 9 mēnešus. Varēšu rušināties pa savu dārzu, viņa teic, jo līdz šim tam neatlika laika.

Gunta un Inga paspējušas arī piedalīties klubā notiekošajos mēģinājumos deju grupā, gatavojoties pašdarbnieku festivālam.

Inga ir apņēmusies meklēt darbu citur, bet ārzemēs gan negribētu strādāt. Abas jaunās sievietes ir pārliecinātas: ja mums visiem, kas vēlas strādāt, būtu darbs, mēs labi dzīvotu tepat Latvijā.

«Bet kam lai tic, uz ko lai paļaujas?» jautā Gunta. «Balsoju par Jauno laiku, bet tas aizgāja, tā īsti nemaz nesācies... Balsoju arī par Eiropas Savienību, bet cenas tā aug. Kad beidzot dzīve nokārtosies?»

Nedzirdīgie pasaulē

Ar skatu Austrumu virzienā

Šogad Maskavā notika PNF Austrumeiropas un Vidusāzijas reģionālās organizācijas apspriede par darbu periodā no 1995. gada.

Par šī reģiona direktoru tika ievēlēts Krievijas NB prezidents V. Korabļinovs. Pēc tam V. Smaļcers (abi miruši), no 2003. gada — V. Ruhļedevs. Šis vadītāju maiņas stipri bremsējušas darbu, kurš faktiski tā īsti nemaz nebija sācies un viss gūlās tikai uz Krievijas NB pleciem.

Apspriedes mērķis — atjaunot darbu un likt pamatu kopīgai visu iesaistīto organizāciju rīcībai. Klāt bija arī Pasaules nedzirdīgo federācijas (PNF) prezidents M. Jokinens. Savā uzrunā viņš izteica cerību, ka kāds no tuvākajiem pasaules nedzirdīgo kongresiem varētu notikt Maskavā, ja Austrumeiropas reģiona organizācijas spēš saliedēties un attīstīties.

Apspriedes dalībnieki prezentēja savas organizācijas, uzsverot problēmas un palīdzību, ko gaida no PNF. Īsumā par katru!

Kazahstāna — uzlabojas valsts ekonomiskā situācija, līdz ar to arī invalīdu dzīves apstākļi. Ieviesti nodokļu atvieglojumi uzņēmumos, kuri nodarbina invalīdus. Top jauns sociālās aizsardzības likums, kurā paredzēta zīmju valodas lietošana speciālajās nedzirdīgo skolās. TV ir katras dienas ziņas un iknedēļas raidījums invalīdiem — abi zīmju valodā. Ir sava nedzirdīgo mākslinieku asociācija.

Alma Atā noticis starptautisks deju festivāls, kā arī sporta sacensības šādā mērogā.

Galvenā problēma — nedzirdīgo vīriešu bezdarbs, jo biedrības uzņēmumos strādā lielākoties sievietes.

Moldāvija — biedrība trīs gadus cīnās ar valsti par saviem nekustamajiem īpašumiem, arī centrālo ēku Kišiņevā. Uzņēmumu peļņa spēj nodrošināt tikai 1/3 no darbībai nepieciešamiem līdzekļiem, tāpēc jāmeklē citi avoti — īpašumu iznomāšana, sponsori.

Problēma — valstī ieviesta divvalodība, līdztekus krievu valodai arī moldāvu. Bet, lai bērniem mācītu zīmju valodā, jāaicina speciālisti no Maskavas, Ukrainas u. c. Pašiem savu, moldāvu valodā runājošu nav.

Gruzija — sarežģītā politiskā situācija valstī novārtā atstājusi invalīdus. Biedrības uzņēmumi izpūtējuši, nav arī nekādu atlaizu citiem, kuri gribētu nodarbināt invalīdus. Tāpēc visi nedzirdīgie ir bez darba.

Baltkrievija — pēdējos gados valsts vairs nesniedz nekādu atbalstu biedrībai, bet pagaidām tā kaut kā iztiek ar saviem niecīgajiem līdzekļiem no MRU ražošanas. «Nebūs uzņēmumu, nebūs biedrības,» atzīst baltkrievi, tāpēc meklē iespējas saglabāt un attīstīt ražošanu.

Izdevies radīt vienotu valsts sistēmu surdotulkojumu jomā, pārņemot Krievijas pieredzi.

Vērtīgas atziņas nedzirdīgo izglītības jomā devusi starptautiskā konference Kijevā. Notikuši 4 starptautiskie mākslas festivāli, ko finansē pati biedrība.

Šeit PNF prezidents atzīmēja, ka darbojas PNF Starptautiskā marketinga un biznesa komisija, kas konsultē, dibina sakarus utt. ražošanas jomās.

Tadžikistana — biedrība spējīga pati finansiāli nodrošināt savu darbību. Nedzirdīgo apstākļi pēdējos 5 gados uzlabojušies, jo sekmīgi strādā visi 5 uzņēmumi, nodrošinot kultūras un sporta iestāžu uzturēšanu.

Nodibināts arī savs pētījumu centrs ražošanas attīstības veicināšanai.

Ukraina — atdzīvināja apspriedes gaitu ar paziņojumu, ka nedzirdīgās ukraiņu skaistules gūst panākumus dažādos skaistuma konkursos. Notikuši arī 4 starptautiski nedzirdīgo karikatūristu konkursi, pieaicinot diplomātus no dažādām valstīm — lai skatās un brīnās, ko spēj nedzirdīgie!

Armēnija — emocionāli raksturoja katastrofālo invalīdu stāvokli šajā zemē, lūdzot kādu palīdzību no PNF. (Vēlāk apspriedes dalībnieki nosūtīja kopīgu aicinājumu Armēnijas valsts prezidentam uzlabot invalīdu situāciju.)

Bulgārija — šai Nedzirdīgo savienībai aprit 70 gadi un visumā tā darbojas sekmīgi, kā uzsvēra tās prezidents V. Panevs, kuram arī vienlaicīgi aprit 70 gadi. Trīsdesmit no tiem viņš ir savas savienības priekšgalā!

Krievija — noslēdza šo pārskatu virkni ar atklātu atzišanos, cik lielas grūtības patlaban pārdzīvo Viskrievijas biedrība. Arī tai galvenā rūpe — kā nodrošināt savu pašu finansējumu, jo uz valsti maz cerību. Nesen savienības pārstāvji bijuši ASV, kur ar kādu amerikāņu kompāniju pārrunājuši iespējas uz lizinga iepirkt jaunas iekārtas nedzirdīgo uzņēmumiem.

* * *

Par PNF Austrumeiropas un Vidusāzijas reģiona sekretariāta direktoru atkal ievēlēja Ruhļedevu.

Apspriedi ar klātbūtni pagodināja arī Krievijas prezidenta V. Putina administrācijas pārstāvis. Viņš informēja par pasākumiem valstī invalīdu stāvokļa uzlabošanai. Viņu ilgi izjautāja visi klātesošie, kas beigās secināja: Krievijā nedzirdīgajiem tomēr klājas labāk nekā citās klātesošās valstīs.

Krievija drīzumā varot kļūt arī par «31. valsti pasaulē, kurā oficiāli tiek atzīta zīmju valoda kā tās nedzirdīgo pilsoņu valoda».

Somijas Nedzirdīgo asociācija Aizkaukāza valstīs — Gruzijā, Azerbaidžānā, Armēnijā — pašlaik realizē savu projektu par zīmju valodas plašāku ieviešanu un pilnveidošanu. Tās koordinatore A. Komarova informēja, ka tiek gatavotas nacionālās zīmju valodas vārdnīcas un notiks ZV kursi visiem interesentiem.

Noslēgumā — PNF prezidents informēja, kā veicas darbs pārējos 6 reģionālajos sekretariātos (Arābu, Āzijas — Klusā okeāna, Centrālamerikas un Karību baseina, Centrāleiropas, Dienvidamerikas, D — A Āzijas). Visiem ir finansiālas grūtības, tāpēc strādā tikai savu iespēju robežās. Organizē konferences zīmju valodas, sieviešu tiesību, līderu sagatavošanas u. c. jautājumos. Citviet vispār nenotiek nekas.

Apspriede nolēma aktivizēt darbu: veidot savu Interneta mājaslapu, speciālu informatīvo izdevumu krievu un angļu valodā, savās valstīs vēl vairāk strādāt ar valdību un starptautiskiem fondiem naudas nodrošināšanai.

Ukraina sadarbojas ar Kanādu

Māra Bārzdiņa

1999. gadā Rietumkanādas Nedzirdīgo studiju centra direktors, Albertas universitātes psiholoģijas katedras profesors Mihoels Roda viesojās Ļvovas 35. bērnudārzā bērniem ar dzirdes traucējumiem.

Tur profesors ievēroja mazo Kristīni, kura vientuļi sēdēja maliņā un, turoties pie rokas audzinātājam, vēroja rotājoties citus bērnus. Profesors ieinteresējās par šo mei-tenīti, kurai blakus dzirdes problēmai bija vēl otra — pavājināta redze. M. Roda šajā bērnudārzā veica pētījumu par darbu ar nedzirdīgiem bērniem un sniedza savus ieteikumus, kādus pārkārtojumus nepieciešams izdarīt šeit. Arī tieši attiecībā uz mazās meitenītes situāciju.

Gadu vēlāk viņš vēlreiz ieradās šajā bērnudārzā, un aina bija mainījusies — mazā Kristīne priecīgi spēlējās ar citiem.

Sākums

Kā gan Kanādas profesors nonāca šajā bērnudārzā? Bet sākums bija tāds, ka Ļvovas Nedzirdīgo skolas skolotājs I. Kobels ar sponsoru atbalstu devās pieredzes apmaiņas komandējumā uz Kanādu, apmeklējot turienes nedzirdīgo izglītības iestādes. Viņa īpašais mērķis — izzināt angļu valodas apmācību metodiku vājdzirdīgajiem. Tur arī satīcis minēto profesoru. Saruna bijusi īsa un lietišķa, bez ticības, ka vārdiem sekos ciešāka sadarbība.

Tomēr vilšanās nebija jāpiedzīvo, jo Kanādas pārstāvji drīz vien ieradās Ukrainā un pēc daudzām vizītēm skolās, bērnudārzos, izglītības iestādēs, Nedzirdīgo savienībā un Valsts universitātē iezīmējās sadarbības projekts.

Soli pa solim

Pirmais, grūtākais uzdevums — pārvarēt Ukrainā pastāvošo speciālās izglītības sistēmu, kas balstījās uz novecojušām tradīcijām, kur nedzirdīgie bērni tika uzskatīti par defektīviem un mazāk spējīgiem. Kanādas psihologu uzskats ir, ka bērni ar dzirdes traucējumiem ir tikai nedaudz atšķirīgi, kas saistās ar viņu uztveres īpatnībām.

Tika nodibināta Ukrainas — Kanādas Nedzirdīgo un vājdzirdīgo alianse. Tās veikums — jau 3 veiksmīgi aizvadītas vasaras skolas šādiem bērniem kopā ar skolotājiem, vecākiem un nedzirdīgo organizāciju vadītājiem. Tajās veiksmīgi apvienojas mācības, spēles un sadzīve. Notikusi pieredzes apmaiņas pasākumi un konferences izglītības jautājumos.

Mazā Kristīne pa šiem gadiem jau beigusi gaitas bērnudārzā. Viņas un citu nedzirdīgo bērnu vecākiem, audzinātājiem un skolotājiem pavērts cerīgāks skats uz tālākās izglītības pārkārtošanu, uz jaunu attīstības pakāpi un uz nedzirdīgo iespējām kļūt par patiesi izglītotiem sabiedrības locekļiem. Bet Igors Kobels, šīs iniciatīvas aizsācējs, joprojām strādā Ļvovas Nedzirdīgo bērnu skolā, bet reizē ir arī Albertas universitātes Speciālās izglītības fakultātes students.

Autores piezīme: Šo materiālu rakstam atsūtīja Dr. Venta Kabzems, Edmontonas speciālās izglītības skolas direktore Kanādā. Kā to apliecina arī viņas vārds, Kabzemes kundze ir mūsu tautiete. Lūk, piemērs, kā dibinās starptautiski kontakti!

Par spīti nedzirdībai

Viena no četrdesmit ārstēm

ASV nedzirdīgo ārstu asociācijā apvienojušies apmēram 40 ārsti. Viņu vidū arī Andžela Jeharte. Viņa strādā kādā lielā Ņujorkas slimnīcā un praktizējas dzemdību ķirurgijā.

«Man šis darbs sagādā milzīgu prieku. Te es diendienā sastopos ar vislielāko dzīves brīnumu — jaunas dzīvības nākšanu pasaulē,» viņa saka.

Andžela piedzima nedzirdīga, bet vecāki viņā neatlaidīgi sēja ticību: tu sasniegsi visu, ko vēlies. Viņa beidza nedzirdīgo skolu, pēc tam iestājās universitātē, lai studētu bioloģiju. Vienlaikus tur viņa citiem studentiem mācīja amerikāņu zīmju valodu.

2002. gadā ieguva medicīnas bakalaura grādu. Uzsāka zinātniskos pētījumus un strādāja slimnīcā kā ķirurģe. Uz šo vietu viņa izturēja lielu konkursu, kurā vērtēja viņas prasmes, nevis dzirdes pakāpi. Turklāt slimnīca bija ar mieru maksāt tūkstošiem dolāru gadā personiskā tulka algošana savai darbiniecei.

Šajā slimnīcā viņai vislaik līdzās ir tulks, kas palīdz saprasties ar pacientēm, kā arī kontaktēties pa telefonu. Andžela lieliski lasa runāto tekstu no lūpām. Viņa lieto arī īpaši jūtīgu dzirdes aparātu, peidžeri un stetoskopu ar pastiprinātāju. Liels atbalsts dzīvē viņai ir dzīvesbiedrs Gabriēls — profesionāls zīmju valodas tulks. Viņš ir tas cilvēks, kurš viņu vislabāk saprot, atbalsta un iedrošina visu iecerēto mērķu sasniegšanā profesionālajā karjerā.

Saviem pacientiem doktore Andžela saka: «Esmu nedzirdīga, bet tam nav nozīmes, esmu šeit, lai palīdzētu jums, un jūs esat šeit, lai saņemtu palīdzību no manis.»

Pie viņas dodas nedzirdīgās pacientes no visas lielās valsts, brauc pat no ārzemēm. Bet Andžela atzīstas, ka ir pārsteigta tieši par dzirdīgajām pacientēm, — izrādās, ļoti daudzi Amerikā zina zīmju valodu, orientējas nedzirdīgo kultūrā.

Slimnīcas vadība sākumā baidījies, vai un kā Andžela tiks galā ar darbu, taču tagad atzīst viņas izcilās darba spējas izvēlētajā nozarē.

Pati Andžela raugās ar pārliecību nākotnē: līdz šim nav gadījies nekas tāds, ko viņa nespētu izdarīt, turklāt viņa augstu vērtē nedzirdīgo pacientu atzinību: «Viņas jūt, ka ar mani var tieši runāt par visu, kas satrauc, un saņemt palīdzību, kāda ne-pieciešama... Tā man ir vislielākā balva.»

Gaisa karaliene Nellija

Mazā Nellija zaudēja dzirdi no saslimšanas ar bakām 4 gadu vecumā. Viņa kļuva par pirmo nedzirdīgo sievieti — lidmašīnas piloti ASV vēsturē. Tas bija laiks, kad pasaulē pilotu vidū vispār bija tikai dažas sievietes.

Kāds bija Nellijas — Elinoras Vilhaites ceļš pretī debess zilgmei? Pēc speciālās nedzirdīgo skolas beigšanas viņa vairāk nekā 10 gadus strādāja par mašīnraksti-tāju. Kādu dienu acis iekrita sludinājums: pieņem kursantus lidotāju skolā. Kaut kas ietrīsējās sirdī.

Elinora pieteicās, un viņu uzņēma kā trīspadsmito šajā grupā ar 18 kursantiem. Pēc tam viņas dzīvē skaitlis 13 daudzreiz bija nozīmīgs (par laimi, veiksmīgs).

Viņa veica 13 mācību lidojumus instruktora vadībā, bet pirmoreiz veica patstāvīgu lidojumu 1928. gada 13. janvārī — savā 35 gadu jubilejā. Tieši pēc gada šai datumā tēvs Elinorai uzdāvināja lidmašīnu ar vaļējo pilota kabīni. Viņa to nosauca par «Draudziņu», un tāds tas arī kļuva visa viņas garā mūža laikā. Elinora ar savu lidaparātu kļuva populāra tieši šova lidojumos, virs dažādām ASV apdzīvotām vietām veicot augstākās pilotāžas trikus virs skatītājiem gadatirgu, festivālu un citu lielu sarīkojumu laikā.

Sākums darbam gaisa šovu kompānijā nebija gluds. Izlasījusi sludinājumu — darba piedāvājumu, viņa tūlīt pieteicās, bet galvenais šefs, tikai pavīrši uzmetis skatienu, pavēlēja doties prom. Elinora nepadevās un ar savu «Draudziņu» pacēlās gaisā, veicot drosmīgus trikus, ko nespēja neviens no klātesošiem pilotiem — vīriešiem. Visi bija šokēti no redzētā, un tā Elinora tika pieņemta darbā.

Drosmīgā nedzirdīgā pilote gaisa izklaides kompānijā nostrādāja 52 gadus. Viņa nodibināja ASV pilotu — sieviešu asociāciju.

Elinora Vilhaite nomira 94 gadu vecumā (1990), bet viņas lidaparāts «Draudziņš» vēl tagad apskatāms Dienvidu aviācijas muzejā Alabamas štatā.

Vēl pēc 4 gadiem tika nodibināta Starptautiskā nedzirdīgo pilotu asociācija, kurā tagad ap 60 biedru.

Elinoras dzīve liecina par nedzirdīgo cilvēku lielajām iespējām īstenot visdrosmīgākos sapņus, nepadoties, par spīti nedzirdībai, nevarēšanai, nespējai.

Pirmām kārtām — cilvēki...

Ingvilda Smiltiņa

Pēdējā laikā lasu jūsu avīzi «Kopsoli» Interneta mājaslapā. Pati esmu cilvēks, kas visai slikti dzird (tikai vāji, ar vienu ausi), bet sevi pie invalīdiem nepieskaitu un nevienā biedrībā arī nesastāvu. Tomēr sekoju visam, kas attiecas uz nedzirdīgo cilvēku dzīvi.

Kas ir invalīds

Kā tad īsti ir? Dažādos rakstos lietota dažāda terminoloģija. Liekas, ka paši nedzirdīgie labprāt sevi sauc par invalīdiem, bet daudzviet un jo īpaši LNS prezidenta izteikumos «nedzirdīgie nav invalīdi». Likumdevēji par to saka: «Invalīds ir persona, kurai sakarā ar slimību, traumām vai iedzimtu defektu izraisītiem orgānu sistēmu funkciju traucējumiem nepieciešama papildu medicīniskā un sociālā palīdzība.» Visai plaši traktējama definīcija!

Pasaulē jau sen pazīstams cits jēdziens, ko lieto starptautiskās konferencēs, un tas ir: cilvēks ar īpašām vajadzībām, cilvēks ar ierobežotām iespējām utt. Mūsu gadījumā nevis dzirdes invalīds, bet «cilvēks ar dzirdes traucējumiem».

Ātad jebkurš indivīds vispirms ir cilvēks. Ir cilvēki, kam laba veselība, visi orgāni funkcionē, kā nākas, nav nekādu problēmu (ja nu vienīgi šād tad vēdera vai galvas sāpes), un ir cilvēki, kam ir garīgas vai fiziskas problēmas, bet tādas, kas tam netraucē normāli dzīvot sabiedrībā. Viņam ir īpašas vajadzības — jā, bet kuram gan tādu nav! Būtibā ikviens sabiedrības loceklis ir ar savām īpašām vajadzībām (piemēram, vajadzību katru rītu iedzert kafiju).

Sabiedrības pienākums

Taču te, pēc manām domām, runa par sabiedrības atbildības pakāpi šo cilvēka vajadzību apmierināšanā.

Gribi dzert kafiju — lūdzu, dari to pats, sabiedrībai nav iebildumu un nav arī pienākuma par to gādāt. Bet, ja es, nedzirdīgs cilvēks, vēlos būt neatkarīgs cilvēks un būt noderīgs sabiedrībai, vēlos izglītoties, iegūt amatu un strādāt darbu, kur nopelnīt sev līdzekļus normālai dzīvei šajā sabiedrībā?

Tā vairs nav tikai mana darīšana, tas ir sabiedrības pienākums — neliegt man šo iespēju, sākot no dzimšanas brīža, — ar precīzu manas dzirdes agrīno diagnostiku un surdotehnisko palīdzību, bērnudārzu dzīvesvietas tuvumā, izglītību tādā skolā un tādā profesijā, kādā es vēlos. Un lai pēc tam darba devējs nevērtē manu dzirdes pakāpi, bet gan manas darbaspējas. Vai šobrīd sabiedrība var to man nodrošināt? Nevar, jo savā 32-gadīgajā mūžā esmu gana daudz pazemota no darba devēju puses šajā ziņā. Arī šobrīd, strādājot par datu ievadīšanas operatoru lielā kompānijā, neesmu droša par savu nākotni, jo es, lūk, «nespēju pietiekami elastīgi komunicēt ar kolēģiem, sazināties pa telefonu utt.».

Cilvēku nezināšana un nākotnes vīzija

Mūsu sabiedrība vēl ir mežonīgi tālu no civilizētas attieksmes pret to savu daļu, kurai ir šis ierobežotās iespējas — pārvietoties, redzēt, dzirdēt, kuriem nepieciešama pieejama vide, tehniskie palīg līdzekļi, bet pāri visam sabiedrības izpratne un gatavība risināt šos jautājumus.

Negribētu teikt, ka tā ir tikai negribēšana. Pirmām kārtām tā ir nezināšana, ka tādi cilvēki vispār eksistē. Daudzus gadus taču neviens par viņiem nerunāja, un mēs, kurlie, aklie, nestaigājošie, ne tik gudri domājošie, turējāmies savrup, savā mājā, ģimenē, labākā gadījumā — savā likteņbiedru pulciņā, biedrībā utt. Un nu pēkšņi mums arī ir vēlme būt, darboties, izjust šo dzīvi kā visiem. Un sabiedrība ir neziņā, samulsusi — ko ar mums iesākt?

Ceru, ka tagad, mums esot Eiropas Savienībā, vairāk redzot un dzirdot, kā tas notiek citviet pasaulē, arī Latvijā daudz kas mainīsies uz labo pusi. Bērņus ar īpašām vajadzībām labprāt uzņems masu skolās, ja viņi spēs un vēlēšies tur mācīties. Jaunieši varēs tālāk izglītoties nevis speciālās skolās, grupu apmācībās, bet tur, kur būs viņu interesējošā specialitāte. Pēc tam viņiem būs vienlīdzīgas iespējas dabūt darbu... Tāda vīzija.

Jāuzlabo dzīves kvalitāte

Neatbalstu invalīdu piketus un 500 latu pensijas pieprasīšanu. Tad tāpat to var prasīt citi slimie, vecie un nevarīgie, ģimenes ar bērniem, mazatālotie... Nauda vien neko neatrisinās. Galvenais — nepieciešama tāda pakalpojumu sistēma, kas nodrošina cilvēkiem ar īpašām vajadzībām lielāku neatkarību, uzlabo dzīves kvalitāti. Tie būtu: pieejami medicīniskie un sociālie pakalpojumi, atbilstoši iekārtota vide, tehniskie palīg līdzekļi, nodrošinātas vienlīdzīgas iespējas izglītoties, ieskaitot augstskolu (nedzirdīgiem, protams, ar tulku) utt.

Par šiem jautājumiem jau ļoti labi izteicies LNS prezidents A. Pavlins, kā redzams no viņu runu publicējumiem dažādās konferencēs. Paldies par to un — runājiet vēl biežāk, turklāt vēlams vairāk dzirdīgo auditorijai.

Nobeigumā vēlreiz atgriezšos pie jautājuma: vai mēs, nedzirdīgie, esam invalīdi? Tas ir tikai burtu salikums. Mēs pirmām kārtām esam Cilvēki. To atcerēsimies paši, to pieprasīsim ievērot citiem.

Skaista mana zeme dzimtā

Slīterē, pie Zvārtas ieža un...

LNS valdes grupa vismaz reizi gadā organizē saviem biedriem izbraukumu, lai iepazītu kādu skaistu Latvijas vietu.

Pagājušā gadā, sākoties vasaras atvaļinājumu periodam, notika brīvdabas izbraukums uz Kurzemes jūrmalu un Slīteres silu.

Jauko dabas baudīšanu visā tās krāšņumā netraucēja pa reizei līņājošais lietus, jo brauciens sniedza daudz gan prātam, gan dvēselei.

Maršrutā bija iekļauta akmeņainā jūras piekraste Kaltenē, Kolkasrags, kur satiekas līča un jūras pretvīļņi, uzkāpšana Slīteres bākā un 2 stundu izzinoša ekskursija pa dabas parku gida pavadībā, kā arī bijušās darba kolēģes apciemošana viņas ierīkotajā viesu mājā Košragā, Valpenes akmeņu piramīdas vērojums u. c. objekti.

Šogad tāds kopīgs brauciens notika uz Vidzemes pusi: Raunas Staburagu, Zvārtas iezi pie Amatas upes, Āraišu ezerpils kompleksu. Šo jauno vietu iepazīšana noslēdzās ar kopīgu nobraucienu Rāmkalnu rodeļu trasē Inčukalnā, Gaujas krastā.

Laiks bija brīnišķīgs — tik tikko raisījās pumpuri, sūnās spīdēja baltās un zilās pavasara puķīšu actiņas, saulīte neliedza savu staru siltumu un visa daba savu zaļo spirtumu. Bagāta diena!

Brauciena dalībnieki izteica sirsnīgu pateicību brauciena organizatorei grupas vadītājai Brigitai Aldersonei.

Ceļojumu maršrutus veidoja «KS» redakcija, izmantojot dažādus ceļvežus un sakrātos izgriezumus no tūrisma lappusēm preses izdevumos.